

"Hattâ hayat ve ruh ve nur ve vücut, iki vecihleri şeffaf ve güzel olduğundan, mülken ve melekûten vasıtasız dest-i kudretten çıkıyorlar." Nasıl oluyor veya nasıl anlamak lazım?

Bir binanın her şeyi ile temelin üstünde olması gibi, kainatta, iyilik ve hayır adına ne varsa hepsinin temeli ve esası **vücut ve hayat** üzerine bina edilmiştir. Şayet vücut ve hayat, yani varlık ve yaşam olmasa, ona bağlı olan her şey yokluğa düşecek ve hiçliğe gidecektir. Onun için vücut ve hayat nimetinin her tarafı ve her köşesi hayır ve güzeldir; vücut ve hayattan şikayet edilmesi tamamen vehmi ve arazi bir haldir.

Bunun zıttı olan **yokluk ve ölüm ise**, her hayrı ve güzelliği yok eden ve hiçliğe atan bir şey olmasından, her tarafı şerdir, hiçbir olumlu yönü yoktur. Bu yüzden de yokluğu ve ölümü arzu etmek tamamen arazi ve nefساني bir haldir. **Ölüm burada zeval anlamında kullanılıyor.**

Allah kainattaki bütün nimetlerini vücut ve hayat nimeti üzerine inşa etmiştir. O olmasa, bütün nimetler de olamaz. O zaman, vücut ve hayatın neresinde, hangi yerinde şer ve çirkin bir şey olabilir ki adem ve ölüm istenilsin.

Adem ve ölüm ise, Allah'ın bütün nimetlerini uçuran ve yok eden bir mana olmasından, neresinde bir hayır, hangi şeyinde bir güzellik olabilir ki arzu ve talep edilebilsin. Onun için vücut ve hayatın her tarafı hayır; adem ve ölümün, yani yokluk ve zevalin her tarafı şerdir denilmiştir.

İşte vücut, hayat, ruh ve nur gibi nimetlerin her tarafı güzel, her tarafı nimet, her köşesi parlak, her ciheti estetik, olmasından dolayı, Allah bunlarla temas halinde olmayı normal görüp bu nimetleri zayıf ya da şeffaf bir sebep eli ile veriyor. Diğer nimetler gibi kesif ve mat sebepleri araya sokmuyor. Çünkü diğer nimetlerin zahirde de olsa şerli noktaları var.

Mesela ateş de bir nimettir, ama bazen ev yangınında evin içinde bulunan çocukları da yakabiliyor. Bu da görüntü bakımından Allah'ın rahmetine uygun düşmediği için, Allah ateş nimetinin sebeplerini kesif yapıyor ta ki arkasında İlahi isimler görünüp şikayet ve tenkide maruz kalmasın. Hakikat noktasında ateş de mahz-ı nimettir, ama bazı hikmetlerin tahakkuk etmesi için şerre de kabil yaratılmış.

Vücut, hayat, ruh ve nur gibi mülk ve melekut ciheti şeffaf ve lekesiz olan nimetlerin, ateş nimeti gibi zahiri bir uygunsuz hali bulunmuyor. Bu yüzden bu nimetler adete sebepsiz gibi vücuda geliyorlar, ta ki bu külli nimetlerin kadir kıymeti bilinip hakkı ile Allah'a şükredilsin.